

O‘ZBEKISTONDA TIBBIY TA’LIMDA INGLIZ TILINING O‘RNI

Fozilova Maftuna O‘tkirbek qizi

Baliqchi Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi Texnikumi

Umum kasbiy fanlar kafedrası

Ingliz tili fani o‘qituvchisi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida tibbiy ta’lim tizimida ingliz tilining o‘rni va ahamiyati ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilingan. Globallashuv sharoitida tibbiyot sohasida ingliz tilining xalqaro muloqot, ilmiy tadqiqotlar va klinik amaliyotdagi yetakchi vosita sifatidagi roli yoritilgan. Maqolada tibbiy ta’lim jarayonida ingliz tilini o‘qitishning metodik asoslari, kasbiy yo‘naltirilgan yondashuv (Medical English) ning afzalliklari, talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishdagi o‘rni asoslab berilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda tibbiy ta’limda ingliz tilini joriy etishda yuzaga kelayotgan muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilinib, istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari bo‘yicha ilmiy xulosalar keltirilgan. Tadqiqot natijalari tibbiyot oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o‘qitish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: tibbiy ta’lim, ingliz tili, Medical English, kasbiy kompetensiya, global tibbiyot, O‘zbekiston ta’lim tizimi, xalqaro standartlar.

Globallashuv jarayonlari jadallashgan hozirgi davrda ingliz tili ilm-fan, texnologiya va tibbiyot sohalarida yetakchi aloqa vositasiga aylangan. Jahon tibbiy hamjamiyatida ilmiy tadqiqotlar, klinik tajribalar, xalqaro protokollar va innovatsion texnologiyalarning asosiy qismi aynan ingliz tilida olib boriladi. Shu bois, tibbiyot sohasida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar uchun ingliz tilini bilish nafaqat qo‘shimcha afzallik, balki professional zarurat sifatida namoyon bo‘lmoqda. O‘zbekiston Respublikasida ham sog‘liqni saqlash tizimini isloh qilish, tibbiy ta’lim

sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish jarayonida ingliz tilining oʻrni tobora ortib bormoqda.

Bugungi kunda tibbiyot sohasi global xususiyatga ega boʻlib, turli davlatlar oʻrtasida ilmiy axborot almashinuvi, tajriba va bilimlarni uzatish jarayoni jadal rivojlanmoqda. Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti (WHO), xalqaro tibbiy assotsiatsiyalar, nufuzli ilmiy jurnallar va konferensiyalarning asosiy ish tili ingliz tili hisoblanadi. PubMed, Scopus, Web of Science kabi ilmiy bazalarda chop etilayotgan maqolalarning mutlaq koʻpchiligi ingliz tilida yoziladi.

Shu sababli, zamonaviy shifokor va tibbiyot xodimi global tibbiy bilimlardan samarali foydalanishi, eng soʻnggi klinik tavsiyalarni oʻzlashtirishi va ilmiy yangiliklardan xabardor boʻlishi uchun ingliz tilini yetarli darajada bilishi lozim. Ingliz tili tibbiyotda ilmiy axborotga toʻgʻridan-toʻgʻri kirish imkonini beruvchi asosiy vosita sifatida qaraladi.

Oʻzbekiston Respublikasida tibbiy taʼlim tizimi soʻnggi yillarda tub islohotlar bosqichini boshdan kechirmoqda. Tibbiyot oliy taʼlim muassasalari, akademiyalar va kollejlarda faoliyati modernizatsiya qilinib, oʻquv rejalari va dasturlari xalqaro standartlar asosida yangilanmoqda. Kredit-modul tizimiga oʻtish, xorijiy universitetlar bilan hamkorlikni kengaytirish, qoʻshma taʼlim dasturlarini joriy etish ushbu islohotlarning muhim yoʻnalishlaridan biridir [1].

Ushbu jarayonda ingliz tili tibbiy taʼlimning ajralmas qismi sifatida qaralmoqda. Aksariyat tibbiyot oliy taʼlim muassasalarida ingliz tili majburiy fan sifatida oʻqitilib, ayrim fanlar bosqichma-bosqich ingliz tilida olib borilmoqda. Xususan, anatomiya, farmakologiya, biokimyo, klinik fanlar boʻyicha darsliklar va oʻquv qoʻllanmalarining inglizcha variantlaridan foydalanish kengaymoqda.

Tibbiyot sohasi oʻziga xos va murakkab terminologik tizimga ega boʻlib, bu terminlarning katta qismi lotin hamda ingliz tillari asosida shakllangan. Shu sababli ingliz tilini bilish tibbiyot talabalari uchun muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u tibbiy atamalarni toʻgʻri anglash, ularning mazmuni va qoʻllanish sohasini chuqur

tushunishga yordam beradi. Natijada talabalar kasbiy fanlarni o'zlashtirish jarayonida kamroq qiyinchilikka duch keladilar, dars materiallarini tezroq va samaraliroq o'zlashtiradilar hamda nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish imkoniga ega bo'ladilar.

Bundan tashqari, ingliz tilini puxta egallash talabalarga zamonaviy tibbiy adabiyotlarni original manbalarda o'qish, xalqaro klinik qo'llanmalar, protokollar va tavsiyalar bilan bevosita tanishish imkonini yaratadi. Turli onlayn kurslar, masofaviy ta'lim platformalari va xalqaro vebinarlar orqali bilim va malakalarni doimiy ravishda oshirib borish imkoniyatlari ham kengayadi. Bu esa talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ularni global tibbiy hamjamiyatning faol a'zolariga aylanishiga zamin yaratadi.

Xususan, dalillarga asoslangan tibbiyot (Evidence-Based Medicine) konsepsiyasi asosan ingliz tilida chop etilgan ilmiy tadqiqotlar, meta-tahlillar va klinik sinovlar natijalariga tayanadi. Ushbu manbalardan samarali foydalanish uchun ingliz tilida o'qish, tahlil qilish va tanqidiy baholash ko'nikmalariga ega bo'lish zarur. Bu ko'nikmalar shifokorlarning ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishiga, zamonaviy davolash usullarini amaliyotga joriy etishiga va bemorlarga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmat sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois ingliz tilini o'rganish tibbiyot talabalari uchun nafaqat til o'rganish, balki kelajak kasbiy faoliyatining muhim tarkibiy qismi sifatida qaralishi lozim.

Tibbiyot talabalari uchun ingliz tilini o'qitish umumiy til o'rgatishdan farqli bo'lib, kasbiy yo'naltirilgan yondashuvni talab etadi. English for Medical Purposes (EMP) yoki Medical English konsepsiyasi asosida olib borilgan ta'lim talabalarning kasbiy ehtiyojlariga mos til kompetensiyalarini shakllantirishga qaratiladi.

Ushbu metodikada quyidagi jihatlar muhim hisoblanadi:

- tibbiy terminologiyani o'rganish;
- kasbiy muloqot (shifokor–bemor, shifokor–shifokor) ko'nikmalarini rivojlantirish;

- tibbiy hujjatlarni o'qish va yozish;
- klinik holatlar (case study) asosida tilni o'rgatish.

Интерактив metodlar, rolly o'yinlar, muammoli vaziyatlar va autentik materiallardan foydalanish tibbiyot talabalari uchun ingliz tilini o'zlashtirish samaradorligini oshiradi [4].

Ingliz tilini puxta egallash tibbiyot yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarda muhim kasbiy kompetensiyalarning shakllanishiga xizmat qiladi. Avvalo, bu jarayon axborot-kommunikativ kompetensiyani rivojlantirib, talabalarga zamonaviy ilmiy manbalar, xalqaro tibbiy adabiyotlar va klinik tavsiyalar bilan mustaqil ishlash imkonini beradi. Shuningdek, ingliz tilida berilgan ilmiy maqolalar va tadqiqot natijalarini tahlil qilish orqali talabalarda tanqidiy va analitik fikrlash qobiliyati shakllanadi. Bu esa klinik holatlarni baholash, to'g'ri tashxis qo'yish va dalillarga asoslangan qarorlar qabul qilish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi.

Bundan tashqari, ingliz tilini bilish talabalarda mustaqil o'rganish, o'z ustida ishlash va kasbiy bilimlarini doimiy ravishda yangilab borish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Global tibbiyot sohasida bilimlar tez yangilanib borayotgan bir sharoitda bu kompetensiyalar kelajakdagi shifokorlar uchun ayniqsa zarur hisoblanadi. Ingliz tilida muloqot qila olish esa xalqaro tibbiy muhitda ishlash, xorijiy hamkasblar bilan tajriba almashish va ko'p millatli jamoalarda samarali faoliyat yuritish imkonini kengaytiradi.

Ingliz tilini egallagan tibbiyot bitiruvchilari xalqaro ilmiy konferensiyalar, seminar va simpoziumlarda faol ishtirok etish, xorijiy klinikalarda stajirovka o'tash hamda turli grant va almashinuv dasturlariga murojaat qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu holat ularning kasbiy rivojlanishiga, ilmiy salohiyatining oshishiga va mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ingliz tilining tibbiy ta'limdagi muhim o'rniga qaramasdan, uni samarali joriy etish jarayonida bir qator muammolar mavjud. Xususan, talabalar o'rtasida til bilim darajasining notekisligi o'quv jarayonini murakkablashtiradi.

Bundan tashqari, tibbiy terminologiyani chuqur biladigan malakali ingliz tili o'qituvchilarining yetishmasligi, zamonaviy va sifatli darsliklar hamda o'quv resurslarining cheklanganligi ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ayrim talabalarda ingliz tilini o'rganishga nisbatan motivatsiyaning pastligi ham dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun kompleks va tizimli yondashuv talab etiladi. Jumladan, o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish, tibbiy ingliz tili bo'yicha maxsus trening va seminarlar tashkil etish, zamonaviy interaktiv o'quv resurslari va elektron platformalarni ishlab chiqish muhimdir. Shuningdek, talabalarni rag'batlantirish mexanizmlarini kuchaytirish, ularning ingliz tilini o'rganishdagi faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusida O'zbekistonda tibbiy ta'lim tizimida ingliz tilining o'rni yanada mustahkamlanishi kutilmoqda. Xususan, ingliz tilida olib boriladigan fanlar ulushini oshirish, xalqaro akkreditatsiyadan o'tgan ta'lim dasturlarini joriy etish hamda xorijiy professor-o'qituvchilarni jalb qilish istiqbolli yo'nalishlar sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar, onlayn ta'lim platformalari va sun'iy intellekt asosidagi til o'rganish vositalaridan foydalanish ingliz tilini o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshirib, tibbiy ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin [6].

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili O'zbekistonda tibbiy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. U tibbiyot talabalarining kasbiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni global tibbiy hamjamiyatga integratsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Ingliz tilini samarali o'qitish va o'rganish orqali tibbiy ta'lim sifati oshib, sog'liqni saqlash tizimining raqobatbardoshligi mustahkamlanadi.

Mazkur yo'nalishda olib borilayotgan islohotlar va innovatsion yondashuvlar O'zbekistonda zamonaviy, yuqori malakali tibbiyot kadrlarini tayyorlashga xizmat qiladi. Ingliz tiliga asoslangan tibbiy ta'lim esa mamlakatning xalqaro maydondagi nufuzini oshirishga munosib hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov, S. B. Oliy ta'limda xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy metodlari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. — 210 b.
2. Jo'rayev, R. X. Pedagogik texnologiyalar va ta'lim samaradorligi. — Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2021. — 256 b.
3. Qodirov, A. A. Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tilini o'qitish asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2022. — 198 b.
4. Abdullayev, M. M. Tibbiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. — Toshkent: Sog'liqni saqlash nashriyoti, 2023. — 184 b.
5. Ismoilova, N. N. Oliy tibbiy ta'limda innovatsion o'qitish texnologiyalari. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021. — 172 b.
6. Rahmonov, D. Sh. Ingliz tilini kasbiy maqsadlarda o'qitish metodikasi. — Toshkent: Universitet, 2020. — 165 b.